

УДК: 378.018.8: [378.22 – 051:338.48]

**Н.П. Рибальченко, викл., О.М. Нестеренко, ст. викл.,
Н.А. Горбова, доцент, Ю.Є. Вороніна, ст. викл., С.Р. Плотніченко, доцент**
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ КАДРІВ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Анотація. Статтю присвячено проблемі застосування сучасних освітніх технологій в підготовці кадрів для сфери туризму. Особлива увага приділяється технології портфоліо і кейс-технологій, підкреслюється їх значимість у розвитку творчих здібностей здобувачів вищої освіти, умінь працювати в команді, самостійно знаходити вирішення конкретних проблем. У статті висвітлено специфіка використання даних технологій в науково-дослідній роботі студентів.

Ключові слова: освітні технології, кейс-метод, технологія портфоліо, професійне туристське освіту, підготовка кадрів.

Постановка проблеми. Розвиток туризму вимагає прискореного впровадження нових технологій, що визначає успіх галузі на туристському ринку. Саме ж впровадження інноваційних технологій вимагає наукових досліджень, навчання персоналу і орієнтації на надання послуг, а не на виробництво товарів. Це означає, що попит на професійну кваліфікацію, великі теоретичні знання, а також на багатофункціональні вміння, навички, компетентність і досвід в туризмі будуть швидко і неухильно зростати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічною основою побудови системи туристичної освіти в Україні в сучасних умовах є підхід до туризму як до освітнього простору, в межах якого відбувається послідовна заміна станів розвитку особистості, її життєве та соціальне самовизначення, становлення інтересів та морально-етичних позицій, професійна кар'єра в умовах глобалізації з обов'язковою самоорганізацією та самореалізацією в інтересах особистості, суспільства і держави. В. К. Федорченко, Н. А. Фоменко, Н. Г. Ничкало, І. В. Зорін, І. А. Зязюн, В. А. Квартальнов, Л. Г. Лук'янова, Т. Г. Сокол, які зробили вагомий внесок у вирішення цієї проблеми, підкреслюють, що професійне знання не є однорідним, воно містить три основних компоненти: загально - професійні знання, які відрізняють одну професію від іншої, науково-предметні (дисциплінарні) знання, що мають науково-технологічну природу, і суто фахові, диференційовані знання.

Формулювання цілей статті. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти вимагають принципово нових підходів до формування його технологій. Особливо це стосується спеціальності та напрямки підготовки як туризм.

Головним з них є перехід від колишньої схеми предметно-

інформаційного типу освіти до освіти професійно-ділової, від освіти, яка констатує до освіти, яка випереджає, від освіти репродуктивної до освіти креативної, яка спрямована на підвищення професіоналізації спеціальної підготовки.

Таке завдання ставить принципово нові проблеми в технології туристичної освіти і дозволяє не просто давати здобувачам вищої освіти набір знань, умінь і навичок, а формувати професійне мислення, засноване на розумінні відмінних рис туристичної діяльності. Метою дослідження є аналіз сучасних технологій туристичної освіти [3, с. 49].

Виклад основного матеріалу досліджень. Необхідність впровадження нових освітніх технологій і реалізації інноваційних освітніх програм в професійному туристичному освіті продиктована наступними тенденціями на туристичному ринку і на ринку праці в цілому:

- виникненням на сучасному туристському ринку якісно нових турпродуктів і, як наслідок, нових професій в сфері туризму і гостинності;
- появою в рамках існуючих професій нових компетенцій;
- підвищенням вимог до випускника при прийомі на роботу і, відповідно, до рівню підготовки майбутніх фахівців в освітніх установах.

Підвищення якості освітньої діяльності є основним завданням розвитку системи вищої професійної освіти на сучасному етапі. Не винятком є і туристична освіта, актуальність якої стрімко зростає в зв'язку з активним розвитком туристичної індустрії в нашій країні.

Сучасні освітні технології є найважливішим інструментом у формуванні не тільки загальнокультурних, а й загально, професійних і спеціальних компетенції [8].

У зв'язку з цим вважаємо за необхідне комплексно використовувати в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму традиційні і інноваційні освітні технології (ігрові, інформаційні, проблемне навчання, технології портфоліо, кейс-технології та ін.).

У своїй професійно-практичній діяльності потрібно застосовувати всі перераховані освітні технології, але більш докладно хотілося б зупинитися на портфоліо-технології та методі кейсів [2, с. 28].

Портфоліо – сучасна освітня технологія, що представляє з себе «портфель» досягнень, за допомогою якого фіксуються і накопичуються індивідуальні досягнення учнів, але крім цього дана технологія використовується з метою пошуку, збору та накопичення матеріалу з певної дисципліни, по запропонованій для вирішення навчальної проблеми.

Портфоліо показує реальний рівень підготовки та активності студента, будучи «шедевром» його творчості і успішності. Дана технологія активно використовується в професійно-практичній діяльності у викладанні ряду дисциплін напряму підготовки «Туризм». Суть застосування технології полягає в накопиченні і систематизації інформації про певну туристської дестинації, конкретному туристському об'єкті, туристському підприємстві і т.д. [1, с. 64].

Не менш ефективними технологіями, використання яких сприяє формування загальної і професійних компетенцій майбутніх фахівців сфери туризму, вважаємо кейс-технології (метод кейсів). Кейс представляє собою опис конкретної реальної ситуації, що припускає пошук інформації, необхідної для вироблення можливих варіантів її вирішення.

Суть використання кейс-методу (Case-study) в професійному туристичному освіті полягає в тому, що ми пропонуємо студентам осмислити реальну життєву ситуацію в сфері туризму, зміст якої одночасно відображає не тільки конкретну практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс теоретичних знань, практичних умінь, професійних компетенцій, які необхідно сформулювати при вирішенні даної проблеми [4, с. 14-17].

Особливості застосування кейс-методу в туристичній освіті обумовлений, перш за все, тим, що туризм – досить динамічна категорія, зміни в якій відбуваються на сучасному етапі в досить швидкому темпі, і це тягне за собою необхідність постійного поновлення кейсів, щоб вони відповідали реальним, «гарячим» ситуаціям в сфері туризму. Хороший кейс це не просто якісний опис тієї чи іншої проблемної ситуації, це створення інтриги, яка б змогла «зачепити» студента, змусити його шукати нетривіальні рішення, це занурення в практичну діяльність, максимально наближену до реальної в галузі туризму.

Крім того, в своїй практичній діяльності по застосуванню кейс-технологій в туристичній освіті, ми прагнемо не тільки до написання якісних, актуальних для туристських дисциплін кейсів, а й до того, щоб:

- в розробці кейсів брали участь роботодавці (представники туристичних фірм, дестинацій);

- дослідження і аналіз позначених в кейсі проблем відбувалися не тільки в аудиторії під час практичних занять з дисциплін, а й в конкретній дестинації, на конкретному об'єкті (максимальне наближення майбутніх фахівців до реальної професійної діяльності);

- представлені рішення були практично значущими і знаходили подальшу реалізацію (створення банку рішень, методичних рекомендацій по їх впровадженню, практичні результати і т.д.) [5, с. 69].

Досить цікавим вважаємо досвід застосування кейс-технологій в розробці завдань для виробничої практики студентів, які в ході неї і набирають необхідні матеріали, збирають інформацію, проводять опитування респондентів, з метою вирішення поставленої проблеми, накопичений матеріал служить практичній складовою майбутньої випускної кваліфікаційної роботи. наводимо приклад кейса [6, с. 18].

Таким чином, кейс-технології сприяють розвитку у здобувачів вищої освіти:

- умінь аналізувати інформацію і встановлювати проблему, що вимагає рішення;

- навичок раціональної поведінки і самостійного пошуку рішень конкретних проблем;

- умінь працювати в команді;
- творчих здібностей;
- умінь чітко формулювати, висловлювати, аргументувати і відстоювати свою позицію і оцінювати позицію опонента і т.д.

Найважливіше – те, що застосування кейс-метода в професійній туристичній освіті виходить за межі навчального простору в сферу майбутньої професійної діяльності випускника, так як вироблення рішень конкретних проблем в цій галузі знань, формує професійний інтерес і профільну мотивацію. Крім того, кейс-метод досить легко поєднується з іншими сучасними освітніми технологіями, наприклад, інформаційно-комунікаційними, технологіями SMART-Education (СМАРТ-технології), які роблять його більш ефективним в застосуванні, дозволяючи об'єднувати технічні, педагогічні, туристично-інформаційні ресурси в єдину ціле для здійснення навчання, в тому числі в інтерактивному освітньому середовищі.

Висновки.

На сьогоднішній день дидактично доцільною може бути така технологія навчання, яка в першу чергу відповідає наступним критеріям: продуктивність (високий результат засвоєння матеріалу досягається кожним студентом); психогігієнічної (навчання проходить в обстановці співробітництва, позитивного емоційного мікроклімату) - і в той же час розвивають студента. Тому використання сучасних технологій майбутніх фахівців в сфері туризму надзвичайно велике.

Компетенції найбільш ефективно формуються в освітньому процесі закладу вищої освіти за допомогою технологій, що сприяють залученню студентів в пошук і управління знаннями, придбання досвіду самостійного вирішення різноманітних завдань.

Однією з основних характеристик розглянутих технологій є гнучкість, та здатність швидко реагувати на зміни, що стосуються індивідуального стилю навчання здобувачів вищої освіти. Основною метою є перехід від формування репродуктивних умінь до пошукових.

Таким чином, незважаючи на енерговитратність і складність розробки і впровадження, портфоліо-технології і кейс-методи в професійній туристичній освіті дають цілий ряд переваг, головні з яких – це надання, які навчаються можливості навчитися вчитися, досягати мети самостійно, взаємодіяти зі складними «реальними» повсякденними ситуаціями, знаходити вирішення проблеми, розвивати ключові компетенції, необхідні в подальшій професійній діяльності в сфері туризму.

В цілому застосування сучасних освітніх технологій в професійному туристичному освіті і їх раціональне поєднання з традиційними методами на всіх рівнях освіти забезпечує якість професійної підготовки кваліфікованих фахівців сфери туризму. Зберігаючи основні форми організації навчання, нові освітні технології створюють умови для формування розвиваючої, професійно - орієнтованого середовища для реалізації особистісного потенціалу учнів і їх ефективної підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Брель О.А. Технологии проблемно ориентированного обучения в профессиональном туристском образовании. Высшее образование сегодня. 2015. № 10. С. 22-26.
2. Экономика отрасли: туризм: учебное пособие / Е.А. Замедлина, О.Н. Козырева. М.: Инфра-М, 2016. С.203
3. Сапрунова В. Туризм: Эволюция. Структура. Маркетинг. - М., 2016.- С.175.
4. Олексенко Р. Економічна освіта в системі підготовки особистості до самостійного життя та творчості. URL: <http://ird.npu.edu.ua/files/oleksenko.pdf>
5. Олексенко Р. І., Молодиченко В. В. Концептуальні пріоритети формування сучасної людини економічної. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 70. С.164-175.
6. Олексенко Р. И., Гостева Н. П. Экономический механизм государственного регулирования туристической отрасли Украины //Современный научный вестник. 2013. Т. 13. №. 152. С. 5-15.
7. Рибальченко Н. П. Аналіз стану функціонування механізмів державного регулювання туристичної сфери України. 2021.
8. Рибальченко Н. П. Дослідження нових шляхів державного регулювання туристичної галузі як складової соціально-економічного розвитку України //Наукове сьогодні: теоретико-прикладні дослідження та перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. 2019. С. 40-42.

N.P. Rybalchenko, O.M. Nesterenko, N.A. Horbova, Yu. Ye. Voronina, S.R. Plotnichenko. Use of modern educational technologies in training for the tourism industry

Summary. The article is devoted to the problem of application of modern educational technologies in training for the sphere of tourism. Particular attention is paid to portfolio technology and case technologies, emphasizing their importance in the development of creative abilities of higher education, the ability to work in a team, to find solutions to specific problems. The article highlights the specifics of the use of these technologies in research work of students.

Key words: educational technologies, case method, portfolio technology, professional tourism education, training.